

Kulturdepartementet

30 augusti 2016

Via Kulturdepartementets hemsida och epost

HÖRINGSVAR TILL FÖRSLAG TILL NY NORSK ÅNDSVERKLOV

Epidemic Sound har tagit del av höringsnotatet med förslag till en ny norsk åndsverklov och får härmed avge följande yttrande.

1 Kort presentation av Epidemic Sound

Epidemic Sound AB är ett musikproduktionsbolag som grundades år 2009 i Sverige. Syftet med bolaget är att tillhandahålla ett alternativt och enklare system till den traditionella licensieringen av musik - ett system med färre mellanhänder som skapar *fördelar både för dem som använder musik och de som skapar den*.

Epidemic Sound tillhandahåller ett musikbibliotek online som idag består av ca 30.000 verk. Musiken används som produktionsmusik i TV och andra audiovisuella produktioner samt som bakgrundsmusik i butiker, restauranger etc., av bolagets kunder runt om i världen. Musiken skapas av musikskapare (upphovsmän, framförande artister och producenter) på uppdrag av Epidemic Sound och Epidemic Sound förvärvar genom avtal samtliga ekonomiska rättigheter till musiken i katalogen. Varken Epidemic Sound eller skaparna av musiken är medlemmar i en kollektiv förvaltningsorganisation (det senare pga. att flera kollektiva förvaltningsorganisationer kräver exklusivitet i sina avtal med medlemmar och inte tillåter att skaparna administrerar rättigheter utanför organisationen). Epidemic Sound har således möjlighet att agera som en s.k. "one stop shop" för licensiering av musik och utfärda licenser till sina kunder som inte kräver att ytterligare ersättning utges till kollektiva förvaltningsorganisationer.

Som ovan nämnts är syftet bakom Epidemic Sounds affärsmodell att tillhandahålla ett system som innebär fördelar för både användare och skapare av musik. För *användare/brukare* (såsom t.ex. TV-kanaler, och produktionsbolag för användning i audiovisuella produktioner samt butiker, restauranger etc. för användning som bakgrundsmusik i sina lokaler) tillhandahåller Epidemic Sound ett mycket *enkelt och effektivt* sätt att licensiera musik från *en part*, i stället för att behöva klarera rättigheter och sluta olika avtal med både rättighetshavare och flera olika kollektiva förvaltningsorganisationer, som alla företräder olika rättighetshavare så som kompositörer, framförande artister och producenter, i alla de länder som användaren är verksam i. Att när så önskas kunna behålla en sådan enkelhet när det kommer till licensiering och klarering av rättigheter är mycket viktigt för flera olika typer av verksamheter, både stora som små.

För *skapare* (upphovsmän, utövande artister och producenter) innebär Epidemic Sound en alternativt modell för att skapa och tjäna pengar på musik. Att vara musikskapare innebär för de flesta musiker en stor ekonomisk osäkerhet eftersom det kan vara svårt att avgöra när och i vilken utsträckning man kommer kunna få intäkter från den musik man har skapat. Vidare skall de inkomster som ett verk genererar delas mellan ett flertal parter, såsom t.ex. skaparna av musiken, skivbolag, musikförlag och kollektiva förvaltningsorganisationer (administrationskostnader t.ex.). Det kan dessutom noteras att endast *en mycket liten del* av medlemmarna i kollektiva förvaltningsorganisationer erhåller större återkommande royaltyutbetalningar.

Epidemic Sound har skapat ett system som kan generera mer förutsägbara och dessutom högre inkomster för många musiker. Istället för att förlita sig på för många musikskapare låga och eftersläpande utbetalningar från kollektiva förvaltningsorganisationer betalar Epidemic Sound en engångsersättning up-front till musikskaparna (dvs till upphovsmännen, de utövande artisterna/konstnärerna och producenterna) för varje verk. Detta möjliggör att dessa kan tjäna pengar på sin musik från dag ett - oavsett om musiken används eller inte. Detta skapar förutsägbarhet och en möjlighet (för de musikskapare som så önskar) att ägna sig åt musik på heltid, i stället för att behöva finansiera sitt skapade genom extraarbete.

För att försäkra sig om att den ersättning som utbetalas från Epidemic Sound är skälig erläggs högre ersättning för verk som förväntas ha eller visar sig få en mycket frekvent användning. Utöver engångsersättningen per verk har Epidemic Sound dessutom ett vinstdelningssystem som innebär att skaparna har en rätt att ta del av bolagets vinst. Således tillämpar Epidemic Sound *både* en garanterad ersättning som kopplas till prestation (skapandet av musiken) och en rörlig ersättning. Det bästa av två världar utan dyra och tidskrävande mellanhänder och felaktiga schablonartade fördelningsnycklar.

Det alternativa system som Epidemic Sound har skapat genererar ett stort antal fördelar för musikskapare så som t.ex. fler arbetstillfällen, högre inkomster, möjligheter för fler musikskapare att livnära sig på sin musik, att utvecklas kreativt och erbjudas en plattform för att nå ut med sin musik världen över, något som Epidemic Sound är mycket stolta över att ha skapat och kunna erbjuda musikskapare.

2 Yttrande över höringsnotatet

För Epidemic Sound är upphovsrätten central och någonting som Epidemic Sound verkligen värnar om. Att det finns ett starkt skydd för upphovsrätt (i alla dess former) och möjlighet för skapare att kunna finansiera sitt skapande är naturligtvis av mycket stor vikt inom upphovsrätten och avgörande för att kreativitet skall kunna stimuleras.

Epidemic Sound ser naturligtvis generellt sett positivt på att det i Norge införs en ny, mer modern åndsverklov som skall syfta till att stärka skapande och utövande konstnärers rättigheter, göra det lättare att omsätta upphovsrättsliga verk och rättigheter med målet att ge skapande och utövande konstnärer bättre förutsättningar för att tjäna pengar på det de skapar¹.

¹ Se bl.a. Kulturdepartementets Pressemelding | Dato: 17.03.2016 Nr: 22/16

Avseende förslaget till § 45b

Beträffande § 45b, som rör utövande konstnärers rätt till vederlag för offentlig framföring och offentlig överföring, föreslås i höringsnotatet på sida 94 att vederlagskrav enligt denna klausul bara skall kunna göras gällande genom "oppkrevings- og fordelingsorganisasjon som er godkjent av departementet", dvs. i dagsläget Gramo.

Epidemic Sound tillstyrker naturligtvis att utövande konstnärers skall ha rätt till vederlag för offentlig framföring och offentlig överföring. Sådant vederlag måste dock kunna utbetalas på olika sätt (som ett engångsbelopp, som royalties eller som en kombination därav).

Epidemic Sound motsätter sig starkt att endast Gramo skall ha rätt att kräva in vederlag från användare av musik under § 45b. En sådan rätt skulle innebära att Gramo ges rätt att kräva in licensavgifter från musikanvändare för *all* typ av musik - även där rättighetshavaren inte önskar att Gramo samlar in sådant vederlag från brukaren för rättighetshavarens räkning.

Vederlagskrav för offentlig framföring av musik bör inte i alla situationer vara föremål för obligatorisk kollektiv förvaltning genom en organisation som då i praktiken ges monopol på att fastställa och inkräva vederlag för denna typ av nödvändiga rättigheter. Det måste vara möjligt att göra undantag för rättighetshavare som inte är medlemmar av Gramo och inte önskar Gramos representation och agerande som mellanhand för att inkassera vederlag. Så länge hänsynen till brukaren är tillvaratagit (jfr nedanför), bör musik skapat av sådana rättighetshavare kunna undantas från Gramos förvaltning. Istället bör dessa rättighetshavare ges möjlighet att inkassera vederlag direkt från brukare såsom b.l.a. svensk rätt tillåter.

Som ovan nämnts ger Epidemic Sound sina kunder en direkt licens att använda Epidemic Sounds musik där Epidemic Sound fakturerar kunden direkt för alla relevanta rättigheter och de kompositörer, framförande artister och producenter som skapat musiken erhåller ersättning från Epidemic Sound. Detta är ett enklare och mer effektivt system för brukaren än det traditionella systemet där användningen av musiken måste klareras via ett flertal parter, bland annat olika kollektiva förvaltningsorganisationer (utöver en eventuell leverantör av musiken). (De kollektiva förvaltningsorganisationerna med vilka brukare måste klarera framföranderättigheter blir dessutom ännu fler om brukaren är aktiv i flera länder.)

För Epidemic Sound är det viktigt att understryka att Epidemic Sounds modell inte handlar om ett kringgående av utövande konstnärers och producenters rätt till vederlag - endast att vederlaget betalas ut på ett annat sätt till dessa rättighetshavare. Epidemic Sounds modell innebär färre mellanhänder och att färre administrativa kostnader uppstår, något som genererar högre ersättning till dessa utövande konstnärer och producenter än vad de hade fått genom Gramo.

Vid en revision och modernisering av den norska åndsverklov bör det, som i många andra länder, möjliggöras undantag från kollektiv förvaltning av dessa vederlagsrättigheter. Krav om vederlag för offentlig framföring å utövande konstnärers och producenters vägnar måste kunna framställas direkt mot brukare, alternativt att utövande konstnärer och producenter kan ge fullt ut avkall på sin rätt till att kräva vederlag via Gramo enligt § 45b för offentlig framföring från brukare - båda alternativen med den konsekvens att Gramo då inte skall kunna kräva in § 45b-

vederlag från brukaren. I det sista fallet måste det vara irrelevant om brukaren betalar för själva tillgången till musiken.

Nedan återfinns och utvecklas ytterligare skäl för att undantag från kollektiv förvaltning av Gramo måste vara möjlig.

Syftet bakom § 45 b och avsaknaden av anledning att ge Gramo en exklusiv rätt

Det finns inga skäl att endast Gramo skall ha rätt att kräva in vederlag från användare enligt § 45b. I höringsnotatet anges inte heller några närmare motiv till att endast Gramo skall besitta denna rätt. Epidemic Sound anser att det är anmärkningsvärt att ett sådant ställningstagande, till att bara en organisation skall ges en sådan rätt och därmed monopol på att klarera vissa rättigheter, inte utreds och motiveras mycket tydligt.

Epidemic Sound har dock vid förfrågan förstått att Kulturdepartementet genom att ge Gramo en ensamrätt att inkassera vederlag vill tillgodose enkelheten för brukaren. Det framgår även av förarbetena till den tidigare årsverkloven att bakgrunden för att det genom § 45b infördes en vederlagsrätt istället för en ensamrätt var att:

”man kan ikke ha et system der det må innhentes samtykke fra de enkelte rettighetshavere hver gang en grammofonplate e.l. skal brukes ved fremføring utenfor det private området” (NOU 1985: 30 side 59)

Det är således hänsynen till *brukaren* och att det skall vara enkelt för denne att klarera musik som ligger till grund för regeln. Det system som Epidemic Sound begagnar sig av är dock *ännu enklare* för brukaren. För de brukare som vill begagna sig av Epidemic Sound musik krävs varken samtycke eller vederlag från den enskilde upphovsmannen, utövande konstnären eller producenten för brukarens offentliga framföring eller att avtal ingås med olika kollektiva förvaltningsorganisationer (t.ex. Gramo och TONO). Det krävs endast en enkel licens från Epidemic Sound. Brukaren är därmed beskyddad från att behöva ingå en lång rad olika individuella avtal om användning och/eller vederlag för brukarens offentliga framföring av musik. Hänsynen till brukaren som har legat till grund för § 45b, är därmed tillvaratagen vid användning av musik från Epidemic Sound.

Hänsynen till brukaren kan således inte motivera att Gramo ges ett monopol att klarera rättigheter under § 45b. Undantag bör därför införas från den rätt som Gramo har att samla in sådant vederlag så att även andra organisationer (så som Epidemic Sound) som kan tillfredsställa den hänsyn till brukare som §45b vill tillgodose, kan klarera musik och erhålla vederlag direkt från brukaren.

I tillägg till det ovan sagda kan nämnas att en av de förutsättningar som ligger till grund för kollektiva förvaltningsorganisationers insamling av licensavgifter samt den logik som ligger bakom den kollektiva förvaltningsmodellen, är data. Tidigare var det både dyrt och mycket svårt att samla in stora mängder data (om t.ex. rättighetshavare, verk, rättigheter, användare samt typ och omfång av användning) och det var då logiskt att låta en part (en kollektiv förhandling- och förvaltningsorganisation) göra detta och därefter förhandla med användare om licensavgifter. Idag är det bevisligen varken svårt eller nödvändigtvis dyrt att samla in data. Detta kan göras på ett flertal olika sätt och av många olika företag och organisationer. Ett av skälen till kollektiv förvaltning existerar således inte alls längre. Detta är ännu ett exempel på

att det i flera avseenden finns alternativa system till förvaltning genom kollektiva förvaltningsorganisationer. Istället finns nya, mer moderna, alternativa, välfungerande system för att administrera rättigheter, tillförsäkra skapare ersättning och hantera den data som kan krävas för viss typ av administration.

Rätten att välja förvaltning av sina rättigheter

Det är centralt inom upphovsrätten att det finns möjligheter för skapare (dvs utövande konstnärer, producenter och andra rättighetshavare) att få betalt för sina verk. Men att erhålla ersättning måste kunna ske på olika sätt beroende på vad skaparen anser bäst för egen del och för ett visst verk. En skapare måste kunna välja om denne (i) vill förvalta sina rättigheter på egen hand, (ii) överlåta dessa helt eller delvis till annan genom avtal eller (iii) låta en kollektiv förvaltningsorganisation förvalta delar av rättigheterna. Skaparens beslut i detta avseende kan ha flera skäl och vara olika för olika verk, beroende på t.ex. vilken typ av verk det avser, vilket alternativ som kommer generera högst inkomst eller hur skaparen vill låta andra ta del av och använda verket. Även rätten att licensiera verk utan krav på ersättning är något som måste vara upp till varje skapare att kunna besluta om. Centralt är dock att det finns en rätt att välja.

Det är av mycket stor vikt att både upphovsmän och innehavare av närstående rättigheter har rätt och möjlighet att förfoga och bestämma över sina rättigheter och själva avgöra hur de vill att dessa ska förvaltas. Att införa regler som tvingar till kollektiv förvaltning ger intrycket av att upphovsmän och innehavare av närstående rättigheter inte skulle vara kapabla att själva besluta över hur deras rättigheter skall förvaltas, något som naturligtvis inte är fallet. Det bör inte införas begränsningar i en rättighetshavares frihet med mindre tungt vägande hänsyn kräver detta, något som inte existerar i detta fall när det kommer till Gramos insamling av vederlag enligt §45b.

Kollektiv förvaltning ökar antalet mellanhänder och således kostnaderna för administration av rättigheter och leder på intet sätt med självklarhet till högre ersättning till den individuella rättighetshavaren. (Många gånger gäller snarare det omvända.) Kollektiv förvaltning är inte i alla situationer det bästa sättet att optimera värdet av skapares rättigheter. I många fall och för flera användningsområden fungerar inte rapportering tillfredställande och kan därmed inte garantera att ersättningen distribueras korrekt. För vissa typer av verk, som t.ex. musik inom vissa genrer och viss typ av bakgrundsmusik som inte får stor spridning via medier så som tex radio, utbetalas generellt sett inga eller mycket låga ersättningar från kollektiva förvaltningsorganisationer. (Se mer om detta under Praktiska konsekvenser av förslaget och Gramos fördelning av vederlag). Att låta sina rättigheter förvaltas kollektivt måste således vara en möjlighet - inte ett tvång.

Skälen för kollektiv förvaltning av rättigheter är dels att möjliggöra för skapare att få betalt för sina verk (i den mån korrekt rapportering finns att tillgå och korrekta fördelningsmodeller används, vilket inte är fallet) samt att underlätta för användare att klarera rättigheter. Sådan kollektiv förvaltning och klarering kan naturligtvis vara mycket positivt för både skapare och användare att begagna sig av om och när de så vill. Idag finns dock välfungerande och etablerade alternativa system (exempelvis det som Epidemic Sound har skapat) som säkerställer skaparnas rätt till ersättning och tillgodoser användares behov av att enkelt kunna erhålla erforderliga licenser. Denna typ av alternativa system bör främjas av flera skäl, bl.a. för ökad sysselsättning, ökade inkomster för musikskapare, ökad kreativitet och konkurrens.

Epidemic Sound ser naturligtvis fördelarna med modeller och organisationer som förenklar och underlättar licensiering av vissa typer av rättigheter, t.ex. genom avtalslicenser och möjligheter att klarera rättigheter hos en organisation för flera territorier samtidigt. Denna typ av modeller kan naturligtvis vara mycket lämpliga och fördelaktiga i vissa fall och för de skapare som vill administrera sina rättigheter på detta sätt. Dock är det av stor vikt att rättighetshavare som inte vill förvalta sina rättigheter på ett viss sätt, t.ex. genom avtalslicens eller kollektiv förvaltningsorganisation har möjlighet att undanta sina rättigheter från sådan förvaltning och istället själva välja hur de vill administrera sina rättigheter.

Att rättighetshavare själva administrerar sina rättigheter är vanligt och fungerar dessutom väl i andra sammanhang i Norge, t.ex. vid bruk av musik "på forespørsel", där utövande konstnärer och producenter har en ensamrätt enligt åndsverkloven §§ 42 och 45. Vidare har upphovsmän rätt att själva administrera sina rättigheter till offentlig framföring utanför kollektiva förvaltningsorganisationer. TONO har tex inga problem med att undanta och undvika att fakturera vissa kunder för användning av viss typ av musik (så som tex Epidemic Sounds musik). Epidemic Sound har ett gott samarbete med TONO och diskuterar vid behov frågor kring rapportering etc.. Även mot bakgrund av ovanstående måste det alltså gå att undanta rättigheter från Gramos förvaltning.

Vidare har man inom EU genom *Europaparlamentets och Rådets direktiv 2014/26/EU av den 26 februari 2014 om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter och gränsöverskridande licensiering av rättigheter till musikaliska verk för användning på nätet på den inre marknaden* vilja åstadkomma en rätt för rättighetshavare att välja förvaltning av sina rättigheter. Se mer om detta nedan under Regleringar i andra länder och inom EU.

Regleringar i andra länder och inom EU

Som det nämns i höringsnotatet under punkt 4.4.2.3 "Reglering i andre land" finns det motsvarande bestämmelser som § 45b i andra länder om framförande artisters och producenters rätt till ersättning. Det nämns dock inte att i alla andra nordiska länder samt i ett stort antal andra länder i Europa och i övriga världen måste inte dessa rättigheter förvaltas kollektivt, eller så det finns möjligheter att undanta rättigheter från den kollektiva förvaltningen. EUs direktiv (92/100 EEF) om uthyrnings- och utlåningsrättigheter kräver heller inte att rättigheter skall förvaltas kollektivt genom förvaltningsorganisationer, utan endast att brukaren betalar ett rimligt, samlat vederlag för fonogramframställare och utövande rättigheter (direktiv art 8 nr 2).

Ett exempel på land utan tvingande kollektiv förvaltning är Sverige där Sami inte har ett tvingande mandat. I Sverige finns ingen bestämmelse liknande den föreslagna § 45b i den norska lagen som kräver att vederlagskravet måste göras gällande genom en viss kollektiv organisation. Tvärt om föreskrivs i den svenska upphovsrättslagen § 47 endast att "om två eller flera konstnärer har samverkat vid framförandet, kan den rätt som tillkommer dem göras gällande endast av dem gemensamt. Mot den som har använt anordningen ska konstnärer och framställare göra gällande sina krav samtidigt", något som Epidemic Sounds modell tillgodoser.

I Danmark, blev det redan år 2002 fastställt av domstol (Østre Landsrett - saksnummer B-3525-00 – dom av 8. mars 2002) att Gramex inte kan kräva in vederlag efter den danska upphovsrättslagen § 68 i en situation där en utövande konstnär eller producent hade givit

uttryck för att de inte önskade att Gramex skulle inkräva vederlag och Gramex kände till detta. Den aktuella saken rörde sig om kommersiell utnyttjande av musik.

Även i Finland finns det möjlighet att undanta musik från kollektiv förvaltning av Gramex om det kan bekräftats att framförande artister redan fått ersättning för det publika framförandet i Finland. I så fall samlar Gramex inte in vederlag från kunder som använder sig av den musiken.

Epidemic Sound har både direkt och genom sina återförsäljare goda relationer med både Gramos och Tonos motsvarigheter i de nordiska länderna och samarbetar vid behov med praktiska frågor kring Epidemic Sounds musik och dess användning av kunder i respektive land. Epidemic Sound kan gärna ge mer detaljerad information om dessa samarbeten om så önskas.

Att utövande konstnärer och producenter kan undanta sina rättigheter från kollektiv förvaltning är dessutom vanlig i flera andra länder både i och utanför EU (Tyskland, England, Holland, USA, Australien är bara några få exempel) och är i överensstämmelse med både EU-rätten och flera andra länders nationella rätt.

Inom EU har man genom *Europaparlamentets och Rådets direktiv 2014/26/EU av den 26 februari 2014 om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter och gränsöverskridande licensiering av rättigheter till musikaliska verk för användning på nätet på den inre marknaden* vilja åstadkomma en rätt för rättighetshavare att välja förvaltning av sina rättigheter och bl.a. angivit att:

”Rättighetshavare bör kunna anförtro förvaltningen av sina rättigheter åt oberoende förvaltningsenheter. Sådana oberoende förvaltningsenheter är kommersiella enheter som skiljer sig från kollektiva förvaltningsorganisationer bland annat genom att de inte ägs eller kontrolleras av rättighetshavare.”²

Vidare anges att:

”Med vederbörligt beaktande av denna balans bör rättighetshavare lätt kunna återta sådana rättigheter eller kategorier av rättigheter från en kollektiv förvaltningsorganisation och förvalta dessa rättigheter individuellt eller anförtro eller överlåta förvaltningen av alla eller delar av dem till en annan kollektiv förvaltningsorganisation eller en annan enhet [...]”.³

Många kollektiva förvaltningsorganisationer i Europa som kräver in vederlag för offentlig framföring å utövande konstnärers och producenters vägnar, undantar Epidemic Sounds repertoar från sin insamling av vederlag från brukare och samarbetar med Epidemic Sound om de praktiska aspekterna av så kallade ”opt-outs” från sina kollektiva förvaltningsordningar. I de flesta länder existerar Epidemic Sound således *parallellt* med kollektiva förvaltningsorganisationer där de kollektiva förvaltningsorganisationerna licensierar och kräver in vederlag för sin repertoar och Epidemic Sound licensierar sin musik direkt till Epidemic Sounds kunder, något som fungerar väl i samtliga länder.

² Direktiv 2014/26/EU, skäl 15. Se även artikel 5 punkt 2 i samma direktiv.

³ Direktiv 2014/26/EU, skäl 19. Se även artikel 5 punkt 4 i samma direktiv.

Rent praktiskt så kontaktar Epidemic Sound den aktuella kollektiva förvaltningsorganisationen, berättar om Epidemic Sounds modell och organisationen undantar därefter Epidemic Sounds repertoar från deras förvaltning. För att förenkla för den kollektiva förvaltningsorganisationen och göra det tydligt för denna vilka kunder som använder Epidemic Sounds musik, och som den kollektiva förvaltningsorganisationen således ska undvika att fakturera, kan Epidemic Sound erbjuda sig att (på månatlig basis) förse den kollektiva förvaltningsorganisationen med kundlistor samt dessutom spellistor över vilken musik dessa kunder spelar, något som Epidemic Sound också har erbjudit Gramo och kommer kunna samarbeta med Gramo kring framöver.

Gramos argument

Vid möte mellan Epidemic Sound, Royal Streaming (som licensierar Epidemic Sounds musik till kunder i Norge) och Gramo i maj i år, motiverar Gramo att Gramo måste ha ensamrätt att inkassera vederlag enligt § 45b från Epidemic Sounds kunder i Norge med att Gramo inte har resurser att kontrollera att brukare inte fuskar och sätter på annan musik (trots att kunderna investerat i ett helt musiksysteem från Epidemic Sound). Att Gramo inte litar på brukare kan inte berättiga Gramo till insamling av avgifter från alla som använder musik i sin verksamhet i Norge. Genom att använda det argumentet, att Gramo inte kan kontrollera och lita på att brukare inte fuskar, kan ju Gramo lika gärna hävda att Gramo ska inkassera vederlag från *alla* verksamheter i Norge då det borde ligga närmare till hands att hävda att en verksamhet inte alls använder musik men trots detta sätter på musik vid vissa tillfällen – en lösning som naturligtvis är otänkbart. Istället måste Gramo med den information som Epidemic Sound kan förse Gramo kunna förutsätta att Epidemic Sounds kunder faktiskt spelar Epidemic Sounds musik - de har ju trots allt investerat i en hel musiktjänst och system från Epidemic Sound - och måste kunna undanta dessa kunder från Gramos inkassering av vederlag.

Gramo hävdar även att de ej har resurser för att ta emot kundlistor från Epidemic Sound för att kunna undanta dessa från Gramos fakturering. Detta är för Epidemic Sound helt obegripligt då detta borde innebära *lägre kostnader* och *minskad administration* för Gramo att ta emot listor från Epidemic Sound över kunder som Gramo ej behöver faktureras, att undvika att fakturera dessa och verksamheter och kräva in verdelag eller lägga arbete på att fördela inkasserade pengar. (Kulturdepartementet har ju som bekant varit inkopierad på flera mail mellan Epidemic Sound och Gramo i relation till detta.)

Gramo har ju dessutom redan undantagit Epidemic Sounds kunder från sin inkassering av licensavgifter (se med om detta nedan i detta avsnitt) men vill alltså nu ändra denna praxis.

Departementet lägger i höringsnotatet grund för att det ska finna vissa undantag från Gramos rätt till att kräva in vederlag, vilket förutsätter att Gramo ska kunna hantera undantag. Den praktiska lösning som Epidemic Sound har erbjudit Gramo är dessutom ännu enklare än de lösningar som Gramo förväntas kunna behandla och Epidemic Sound kan inte se varför Gramo inte skulle ha möjlighet att hantera en sådan lösning.

Enligt Epidemic Sounds uppfattning överdriver Gramo starkt de praktiska utmaningar och påstådda kostnader för att undanta brukare som använder annan musik än den som Gramo representerar. Det måste vara möjligt att ge Gramo information om de musikbibliotek (t.ex. Epidemic Sounds bibliotek) som Gramo inte skall samla in vederlag för. Epidemic Sound

ställer sig oförstående till varför Gramo inte skulle kunna hantera detta, då denna typ av ”opt-outs” tillämpas i många länder och av flera andra förvaltningsorganisationer.

Det kan dessutom tilläggas att det idag finns ny teknologi för identifiering av verk och rapportering av bruk och nya verktyg utvecklas hela tiden. T.ex. kan nämnas Tunesat och Bmat. För användning av musik i butik (in store radio) kan t.ex. Shazaam eller digitale musikkrapporter användas och för online-bruk kan Google's Content ID system användas eller samme typ av musikkrapportering som används för kringkasting. Förutom det faktum att Gramo kan få kundlistor och spellistor är det dessutom fullt möjligt att hitta tekniska system för att skilja mellan musik som omfattas och den som inte skall omfattas av den vederlagsordning som förvaltas av Gramo.

Gramos argument och invändningar i relation till varför Gramo skall ha en exklusiv rätt att samla in vederlag enligt § 45b verkar mer knutna och syfta till att skydda sig själv mot konkurrens från alternativa affärsmodeller och eventuellt reducerade intjäningsmöjligheter för Gramo samt ägnade till å värna om Gramos egen bekvämlighet, än hänsynen till utövande konstnärer och producenter eller brukare.

Det skall dessutom understrykas att åndsverkloven § 45b tidigare har tolkats på så sätt att utövande konstnärer och producenter kan ge samtycke till fri offentlig framföring av sina inspelningar (lydopptak) med den konsekvens att Gramo inte kan kräva in vederlag för sådan användning. Detta gällde då både kringkasting och annan offentlig framföring. Denne rättsuppfattning har - som det uppfattats av både branschen och av Gramo - stöttats av Kulturdepartementets uttalande i brevet till Creative Commons Norge daterat den 15. juli 2014 samt tidigare uttalanden från Kulturdepartementet. Det kan noteras att i både de ärenden som departementet har uttalat sig, har brukaren betalt för själva tillgången till musiken. Detta är en rättsuppfattning som under flera år har legat till grund för en lång rad kommersiella avtal både med skapare och brukare av musik, och utgör grunden för en mycket välfungerande industri. Även Gramo har i praktiken under en längre tid inrättat sig efter ovanstående rättsuppfattning och således inte krävt in vederlag från brukare av Epidemic Sounds musik. Det borde innebära att Gramo även idag har möjlighet att göra undantag och undanta de kunder som använder sig av Epidemic Sounds musik från Gramos inkassering av medel.

Praktiska konsekvenser av förslaget och Gramos utbetalning av medel till rättighetshavare

Gramos uppgift är att inkassera och utbetala det vederlag som Gramo samlat in till rättighetshavare. Skulle Gramo ha en rätt att samla in vederlag även för Epidemic Sounds musik skulle således Epidemic Sound som rättighetsinnehavare vara berättigade till ersättning från Gramo. Från utbetalningarna till rättighetshavare dras Gramos administrationskostnad⁴.

⁴ Gramos årsredovisningen från 2014 visar en omsättning på 158.500.000 NOK och driftskostnader för 35.400.000 NOK vilket innebär att ungefär 22,3% av intäkterna det året gick till administration. Kan dessutom nämnas att Gramo kräver en särskild hanteringsavgift för icke-medlemmar, se Gramos hemsida där det anges att: ”Administrasjonsgebyr belastes alle rettighetshavere som ikke er ordinære medlemmer; dvs. ordinært medlem av Gramo (world wide member i utøvektor) og samtidig medlem av godkjent norsk rettighetshaverorganisasjon ved tidspunktet for Gramos generalforsamling i avregningsåret. Gebyret for slike tilsluttede medlemmer utgjør 10% av opptjent vederlag (jfr. forskrift og styrevedtak).”

Gramo redovisade öppet och tydligt under mötet i maj i år att Gramo avser att kräva in vederlag för användning av Epidemic Sounds musik från Epidemic Sounds kunder, men utan att betala något till Epidemic Sound. Orsaken är att den metod Gramo använder sig av för att fördela sina intäkter, baseras på hur mycket den aktuella musiken spelas på radio. Spelas din musik inte på radio blir vederlaget noll. Då Epidemic Sounds musik inte spelas på radio kommer Gramo alltså inte att utbetala några medel till Epidemic Sound från den insamling Gramo tänker sig bedriva. Att ge Gramo en exklusiv rätt att samla in vederlag enligt § 45b skulle alltså innebära att Gramo ges rätt att samla in vederlag även för Epidemic Sounds musik (trots att Epidemic Sound motsätter sig detta) men Epidemic Sound som rättighetshavare inklusive de utövande konstnärerna och producenterna som skapat musiken kommer alltså inte erhålla något vederlag från Gramo. Dessa medel kommer Gramo istället att fördela till andra rättighetshavare vars musik spelas mycket på radio, dvs till konkurrenter till Epidemic Sound.

Gramo har efter att Epidemic Sound har ifrågasatt denna ordning meddelat Epidemic Sound att Gramo "jobber med utvecklingen av ny software som skal gjøre Gramo i stand til å håndtere et større antall rapporter" och att Gramo "vil som sagt i fremtiden, når det lar seg gjøre, fordele vederlaget som vi krever inn fra annen offentlig framføring etter en annen modell enn det vi gjør nå". (Kulturdepartementet har som bekant varit inkopierad på mail från Gramo i relation till detta.) Att Gramo jobbar med att ta fram system för mottagandet av rapporter och att Gramo *i framtiden, når det er möjligt* för Gramo kommer att fördela pengar på ett annorlunda sätt är långt ifrån ett tillfredställande svar. Det sätts inget datum för när detta kommer ske utan Gramo tänker på obestämmd framtid inkassera medel från Epidemic Sounds kunder och fördela dessa medel till andra.

Vidare hävdar Gramo i mötet att Epidemic Sound för att erhålla sådan ersättning måste bli medlem av Gramo. Detta måste som Epidemic Sound ser det stå i strid med vad som stadgas i § 45b tredje ledet. För Epidemic Sound är rätten till att inte vara medlem i en kollektiv förvaltningsorganisation viktig och Epidemic Sound kan inte se hur man kan tvingas till medlemskap i en organisation för att kunna ta del av pengar som rätteligen tillkommer Epidemic Sound.

Att Gramo kräver in ersättning för användning av Epidemic Sound musik och fördelar till dessa inkasserade medel till andra än Epidemic Sound är inte bara missbruk av den marknadsposition som Gramo har, utan snedvrider dessutom konkurrensen på marknaden och kan likställas med stöld av medel från Epidemic Sound och våra kreatörer. Detta är en ordning som aldrig kan accepteras från Epidemic Sounds sida.

Konkurrensmässiga aspekter

Ur ett konkurrensmässigt perspektiv är det mycket problematiskt att ge en enda organisation ensamrätt på att klarera vissa nödvändiga rättigheter. Den utsedda organisationen får därmed ett monopol vilket är till stort förfång för hela marknaden - både för brukare av musik och innehavare av rättigheter. Organisationen får ett monopol på att sätta tariffer för användning i förhållande till brukare och viktiga incitament för organisationen för att fungera effektivt går förlorade till förfång för rättighetshavare. Vidare innebär ett monopol att restriktioner införs för alternativa affärsmodeller och förhindrar nya aktörer från att komma in på marknaden. I flera andra länder har man som ovan nämnts funnit utrymme för att låta ersättning för offentligt framförande hanteras på alternativt sätt utan det har lett till nackdelar för brukarna eller skapare av musik. Tvärtom har det gett brukare ett större urval och gjort det möjligt att skapa

konkurrens på marknaden till förmån för både brukare och musikskapare. Nya alternativa modeller, så som tex den som Epidemic Sound skapat, bör inte begränsas genom att ge Gramo monopol, utan istället främjas av flera skäl, bl.a. för ökad sysselsättning, ökade inkomster för musikskapare, ökad kreativitet samt ökad konkurrens på marknaden.

Sammanfattning

Skapare och innehavare av både upphovsrättigheter och närstående rättigheter måste ha rätt att själva besluta hur deras verk skall förvaltas och själva avgöra vilken form av förvaltning som är mest förmånlig för dem. Det är inte åndsverklovens uppgift eller mening att lägga hinder i vägen för alternativa affärsmodeller och intjäningsmöjligheter för skapare. Att förvalta rättigheter kollektivt måste vara en möjlighet, inte ett tvång.

Vid en modernisering av den norska åndsverkloven bör man istället, så som i flera andra och i alla andra nordiska länder, införa en ordning där rättighetshavare kan välja vem de vill ska förvalta sina rättigheter, inbegripet om de vill låta Gramo förvalta sina rättigheter eller inte. Detta skulle vara i linje med principen om rättighetshavares frihet att välja hur förvaltningen av hans/hennes rättigheter ska ske och genom att tillåta alternativa modeller skapas möjlighet för fler musikskapare att kunna leva av sin musik.

Det finns inga skäl att Gramo skall ges en exklusiv rätt och ett tvingande mandat under § 45b att samla in vederlag från användare av all musik. Ett sådant monopol bör inte ges en organisation med mindre det finns tvingande hänsyn därtill och sådant finns inte överhuvudtaget i detta fall. Tvärtom finns det organisationer så som Epidemic Sound som på ett mer effektivt sätt kan tillgodose de hänsyn som § 45b vill tillvarata, dvs att brukare på ett enkelt sätt kan licensiera musik och att framförande artister får vederlag, till och med högre vederlag än dessa fått från Gramo.

Det måste finnas möjlighet till undantag från kollektiv förvaltning när organisationer, så som Epidemic Sound, som inte är medlemmar av Gramo inte önskar Gramos representation och agerande som mellanhand och där framförande artister erhåller ersättning på annat sätt, och att Gramo således underlåter att fakturera brukare som använder musik från en sådan organisation. En sådan organisation måste istället kunna inhämta vederlag från sina kunder och betala ersättningar till skaparna av musiken utan att Gramo används som mellanhand.

Det finns inga reella grunder för Gramo att motsätta sig samarbete med organisationer som Epidemic Sound för att möjliggöra korrekt vederlagsinkrävning från olika brukare. Gramos egen argumentation synes endast syfta till att söka skydda sina egna intjäningsmöjligheter och skydda sig mot konkurrens från alternativa affärsmodeller. Det var med hänsynen till brukarna, och att Gramo skall ha den största intjäningsmöjligheten, som grundade vederlagsregeln i § 45b. Att Gramo inte litar på och hävdar att Gramo inte kan kontrollera kunder, kan inte vara skäl nog att Gramo skall ha rätt att samla in licensavgifter från alla verksamheter som använder musik i Norge. Ett sådant monopol för Gramo är helt enkelt inte motiverat.

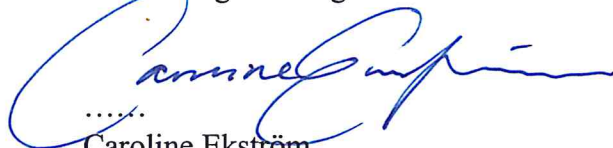
Att ha Gramo som mellanhand innebär att Gramo tar ut administrationsavgifter och resulterar således i ett lägre vederlag till rättighetshavarna och de framförande artisterna och producenterna. Vidare fördelar inte Gramo de vederlag de samlar in korrekt och, trots att Gramo vill ha en rätt att samla in vederlag från kunder som använder Epidemic Sounds musik tänker Gramo inte utbetala dessa till Epidemic Sound utan istället fördela dem till andra, så som

konkurrenter till Epidemic Sound. Även detta är ett skäl för att Gramo inte skall ges att tvingande mandat och monopol, utan att Gramo måste kunna göra undantag avseende vilka brukare de inkasserar medel från.

Vidare skulle ett exklusivt mandat för Gramo ytterligare förstärka Gramos redan dominerande position och vara till förfång för hela marknaden - både för brukare och framförande artister. Sådana monopol bör som sagt inte tillåtas med mindre det finns tvingande hänsyn därtill vilket inte föreligger i detta fall.

Att Epidemic Sounds kunder är undantagna kollektiva förvaltningsorganisationers insamling av vederlag är ett system som fungerar väl i flera andra länder där Epidemic Sounds relationer till Gramos utländska motsvarigheter är goda och fungerar väl. Epidemic Sound ser inget skäl till att det inte skulle fungera lika bra i Norge tillsammans med Gramo. Det finns goda enkla, praktiska, och mycket kostnadseffektiva lösningar för att undanta vissa kunder från Gramos insamling av licensavgifter. Vid en modernisering av norska åverkansloven måste man just se till att denna moderniseras, och inte för vidare gamla regler och traditioner som inte kan motiveras idag, och inte hämmar utan möjliggör alternativa intjäningsmöjligheter för framförande artister/konstnärer och producenter och alternativa modeller som gynnar brukare och skapare av musik.

Med vänlig hälsning

.....
Caroline Ekström
Head of Legal
Epidemic Sound